

AKO PRELOMIŤ ĽADY V ŠKOLSTVE

ZMENA MYSLENIA

Už sa nemôžeme spoliehať na malé **parametrické zmeny**, ktoré nevedú k reálnej zmene. Ani na veľké **paradigmatické reformy**, ktoré sa nikdy nezačnú. Potrebujeme **paralelnú možnosť** tu a teraz. Teda **vytvoriť priestor** „na okraji“ pre šikovných a aktívnych ľudí, ktorí majú víziu, chuť a schopnosti v školstve niečo zmeniť.

NA AKEJ ÚROVNI VYTVORIŤ TENTO PRIESTOR?

Zmysluplná zmena vzdelávania nepríde z úrovne štátnych odborníkov schopných prinášať len plošné riešenia pre všetkých, ktoré nakoniec nevyhovujú nikomu.

Rovnako nepríde ani z úrovne osamotených učiteľov, ktorí sú zase príliš ponorení v každodenných povinnostiach a nemajú priestor a čas iniciovať systémové zmeny.

Preto potrebujeme viac voľnosti, experimentovania, ale aj zodpovednosti na úrovni škôl. Len tam môžu vzniknúť kvalitné reformy, ktoré aj niečo v praxi zmenia. **POTREBUJEME AUTONÓMNE ŠKOLY.**

ČO SÚ TO AUTONÓMNE ŠKOLY?

Autonómne školy sú oslobodené od kazajky verejného školstva. Majú vysokú mieru voľnosti pri nastavovaní všetkých aspektov školy a vyučovania. A zároveň nesú zodpovednosť za dosahovanie vopred dohodnutých výsledkov.

Za autorizovanie vstupu nových autonómnych škôl bude zodpovedať nová inštitúcia v školstve:
ŠKOLSKÝ OBVOD AUTONÓMNYCH ŠKÔL (ŠOAS).

OKREM AUTORIZOVANIA BUDE ŠOAS:

STANOVUVAŤ

minimálnu úroveň výsledkov žiakov autonómnych škôl

RIADIŤ

celý proces nastavovania výkonnostných zmlúv s autonómnymi školami a kontrolovať a vyhodnocovať ich plnenie v čase

POSKYTOVAŤ

podporu a pomoc pri replikovaní modelu úspešných škôl a pri preberaní zlyhávajúcich verejných škôl

IDENTIFIKOVAŤ

a preberať do správy dlhodobu nefunkčnú verejnú školu, ktoré nedokážu žiakovi dostať ani na základnú úroveň gramotnosti

KDE ZAČNE ZMENA?

Paralelný systém autonómnych škôl sa bude rozširovať dvoma spôsobmi

PO PRVÉ vznikom nových autonómnych škôl na zelenej lúke. To môžeme očakávať predovšetkým vo väčších mestách, kde existuje priestor pre fungovanie viacerých škôl a rastie dopyt po inováčných a moderných spôsoboch vzdelávania.

PO DRUHÉ preberaním zlyhávajúcich verejných škôl. Na Slovensku je momentálne **50 škôl**, kde sa vzdeláva **20-tisíc detí**, ktoré po ich absolvovaní nezískajú ani základnú úroveň gramotnosti. Nevedia poriadne čítať, písať, ani počítať. A to napriek tomu, že na škole strávili 9 až 11 rokov života, čo predstavuje viac ako 10-tisíc vyučovacích hodín.

Tieto zlyhávajúce školy sa často nachádzajú na východnom Slovensku, kde ich zriaďuje malá obec, ktorá nemá kapacity na to, aby dokázala prinášať nové metódy vzdelávania v ťažkých podmienkach s vysokým podielom žiakov zo znevýhodneného prostredia.

ČO OČAKÁVAŤ OD NOVÉHO IMPULZU VO VZDELÁVANÍ

Vo svete sa autonómne školy stali priestorom pre rôznorodé vzdelávacie filozofie.

- ✓ Zahraničné skúsenosti s využívaním paralelných foriem autonómnych resp. charterových škôl prinášajú výborné výsledky. Vo vedeckej obci existuje silný konsenzus, že práve tieto nové typy škôl dokážu zabezpečiť kvalitné vzdelanie aj pre deti z generačnej chudoby, ktoré žijú v ťažkých podmienkach.
- ✓ A vznikajú okolo nich celé siete škôl a ekosystém vzdelávacích inštitúcií. Tie najlepšie siete škôl majú spolu stovky pobočiek a vzdelávajú stovky tisíc žiakov.

o zakladaní autonómnych škôl

1

Preberanie škôl vnáša nestabilitu do vzdelávania a neistotu pre žiakov a rodičov. Ak sa budú pravidelne rušiť školy, tak žiaci budú mať vynútené prestávky a ich vzdelávanie nebude nutne na seba nadväzovať.

Prebratie školy **neznamená jej fyzické zrušenie**. Rovnako ako výmena trénera neznamená rozpustenie mužstva. Po tom, ako nekvalitné školy preberie nový školský obvod alebo operátor autonómnej školy, neprestane škola existovať, len sa zmení jej manažment a s ním aj systém a filozofia fungovania. Áno, nové riadenie školy **nebude nadväzovať** na staré, ale to je práve **výhoda celej reformy**. Nahrádzané budú totižto primárne školy, v ktorých vzdelávanie nefungovalo a žiaci nezískavali ani základné vedomosti a zručnosti. V takejto situácii je **ťažké „niečo pokaziť“**.

2

Tento model môže fungovať vo veľkých mestách, kde v blízkosti seba funguje viacero škôl a rodičia a žiaci si medzi nimi môžu vyberať.

Fungovanie autonómnych škôl nevyžaduje nutne existenciu **paralelnej konkurencie**, kde si školy konkurujú jedna veľa druhej. Benefity tohto modelu je možné dosiahnuť aj pri **sériovej konkurencii**. Teda aj jedna škola v malej obci si vyberá z viacerých možných operátorov, medzi ktorými v tom momente prebieha konkurencia. Aj keď si škola nakoniec vyberie len jedného, tak toto rozhodnutie **nie je nezvratné a navždy**. Najčastejšie sa uzatvára kontrakt na 5 až 10 rokov za predpokladu, že operátor bude dosahovať požadované výsledky.

Ak nie, tak bude nahradený aj skôr. Operátor školy aj v malej dedinke je tak **neustále vystavený potenciálnemu konkurenčnému tlaku**.

3

Pri preberaní škôl sa berú do úvahy výsledky v testovaniach žiakov. Takéto testovania však **nedokážu zachytiť všetky aspekty školy**. Môže sa tak stať, že budeme zatvárať a preberať aj dobré školy. A naopak, niektoré zlé školy ostanú bez zmeny.

Testovanie je **zlý spôsob, ako identifikovať dobrú školu**, ale celkom **dobrý spôsob, ako identifikovať zlú**. Inými slovami, testovanie nie je dokonalý nástroj, ktorý dokáže zachytiť všetky aspekty školy. Ale dokáže identifikovať tie školy, ktoré extrémne zlyhávajú, lebo žiakov nedokážu naučiť ani základné gramotnosti. Dobrá prax zo zahraničia taktiež ukazuje, ako je možné nastaviť výkonnostný kontrakt so školami, ktorý bude **obsahovať viacero parametrov**, nielen výsledky testovania.